

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล

ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล นักการศึกษาไทยท่านหนึ่งซึ่งมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ท่านปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษามาตั้งแต่เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยในกรมวิชาการ เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกระทรวงศึกษาธิการ จนกระทั่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ หลายสมัย เป็นผู้ให้กำเนิดโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร ซึ่งต่อมาได้พัฒนาขึ้นจนเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเป็นผู้ก่อตั้งวิทยาเขต

พระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นอกจากนี้ท่านยังได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ บุคคลดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาการศึกษา ได้รับพระราชทานพระเกี้ยวทองคำในฐานะผู้ส่งเสริมภาษาไทยดีเด่น ได้รับพระราชทานโล่นักการศึกษาหัดครูไทย ได้รับรางวัลอาเซียนสาขาวรรณกรรม ได้รับยกย่องเป็นบุคคลที่ทำความประโยชน์แก่การศึกษาของชาติอย่างสูงยิ่ง และได้รับประกาศเชิดชูเกียรติเป็นปุษนียบุคคลด้านภาษาและวรรณกรรมไทย

ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เป็นบุตรเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (ม.ร.ว. เปีย มาลากุล) อดีตเสนาบดีกระทรวงธรรมการ และท่านผู้หญิงเสงี่ยม เกิดเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม พ.ศ. 2446 ณ บ้านถนนอัษฎางค์ กรุงเทพฯ ท่านเป็นบุตรคนที่ 4 ในจำนวนพี่น้อง 10 คน สมรสกับนางสาวคุษฎี ไกรฤกษ์ (ท่านผู้หญิงคุษฎีมาลา มาลากุล ณ อยุธยา)

ประวัติการศึกษา

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เริ่มได้รับการศึกษาที่บ้านเมื่ออายุประมาณ 4 ขวบ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2451 โดยมีครูมาสอนผลัดเปลี่ยนกันหลายท่าน

2453 อายุ 7 ปี เข้าเรียนในโรงเรียนวัดราชบูรณะในชั้นประถมศึกษาพิเศษ (ต่อมาโรงเรียนแห่งนี้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย)

2454 เมื่อสอบไล่ได้ชั้นประถมศึกษาพิเศษแล้วเลื่อนขึ้นไปเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1 จน พ.ศ. 2456 สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 3

2457 บิดาได้นำเข้าถวายตัวต่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงย้ายไปเรียนที่โรงเรียนมหาดเล็กหลวง (ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย) เรียนชั้นมัธยมปีที่ 3 อีก 1 ปี

2458 ขณะที่เรียนชั้นมัธยมปีที่ 4 นั้น ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้รับพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้เป็นนักเรียนมหาดเล็กรับใช้รุ่นแรก ได้รับพระราชทานเงินเดือน เดือนละ 20 บาท ทั้งนี้ เพราะพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้จัดระบบนักเรียนมหาดเล็กรับใช้ขึ้น

2459 ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ต้องไปปฏิบัติงานในหน้าที่มหาดเล็กในพระบรมมหาราชวัง จึงไม่ได้ไปเรียนที่โรงเรียน แต่ปลายปีนั้นยังคงไปสอบไล่จนสอบได้ชั้นมัธยมปีที่ 5 เลื่อนไปเรียนชั้นมัธยมปีที่ 6 หลังจากนั้นท่านก็ไม่ค่อยมีเวลาไปโรงเรียนอีกเลย แต่ก็ได้ศึกษาด้วยตนเองเรื่อยมา ตลอดเวลาที่เป็นมหาดเล็กรับใช้ประมาณ 6 ปี และเป็นนักเรียนเสือป่าด้วย

2464 มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รับทุนเล่าเรียนของกระทรวงธรรมการเดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษทางด้านวิชาภาษาโบราณตะวันออก (สันสกฤต) ระยะแรกได้ไปพักอยู่กับครอบครัวชาวอังกฤษเพื่อฝึกฝนด้านภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ระยะหนึ่งแล้วได้เข้าศึกษา ณ คณะตะวันออกศึกษา (School of Oriental Studies) มหาวิทยาลัยลอนดอน (London University) และเริ่มเรียนภาษาสันสกฤตที่นั่น

2467 หลังจากสอบได้ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยลอนดอนแล้วจึงไปสอบเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford University) เลือกเรียนภาษาสันสกฤตเป็นวิชาเอกและภาษาบาลีเป็นวิชาโทเรียนอยู่ 4 ปี ก็จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเกียรตินิยม (B. A. Honours) เมื่อ พ.ศ. 2471 ขณะที่ศึกษาอยู่ที่นั่นท่านเคยเข้าแข่งขันกีฬาหลายประเภท เช่น เทนนิส ฟุตบอล และฮอกกี้ เป็นต้น

2472 ศึกษาต่อวิชาครูที่มหาวิทยาลัยเดิมอีก 1 ปี ปลายปีเกิดล้มป่วยอย่างหนักต้องเดินทางไปพักรักษาตัว ณ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นเวลานานประมาณปีครึ่ง ทั้งนี้เพราะท่านต้องตรากตรำมากในการเดินทางไปฝึกสอนเป็นระยะทางไกลในฤดูหนาว

2474 ขณะที่พักอาศัยอยู่ ณ ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์นั่นเอง มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ได้มอบปริญญาโททางอักษรศาสตร์ (M.A.) ให้ เมื่อได้รับปริญญาโทแล้วจึงเดินทางกลับประเทศไทย ก่อนเดินทางกลับรัฐบาลไทยได้ส่งไปทำงาน เป็นเจ้าหน้าที่ Temporary Colaborator ของ องค์การสันนิบาตชาติ (League of Nations) ณ นครเจนีวา เป็นเวลาประมาณ 1 เดือน

อนึ่งขณะที่ศึกษาอยู่ ณ มหาวิทยาลัย ออกซฟอร์ดนั้น ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้ประกอบภารกิจต่างๆ หลายประการ เช่น

1. เป็นกรรมการสามัคคีสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ (สมาคมของคนไทยในอังกฤษ) หลายสมัย

2. เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ "สามัคคีสาร" ของสามัคคีสมาคมระหว่าง พ.ศ. 2469 - 2470

3. เป็นผู้แทนประเทศไทยเข้าประชุมสันนิบาตชาติเรื่อง International Understanding ใน พ.ศ. 2467

4. เป็นผู้แทนประเทศไทยเข้าร่วมประชุมเรื่อง การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) ณ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ใน พ.ศ. 2472

2498 เข้าศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 1 นับเป็นนักเรียนคนแรกที่ เข้าศึกษาในสถาบันแห่งนี้

ประวัติราชการและหน้าที่การงาน

2474 หลังจากเดินทางกลับถึงประเทศไทยแล้วก็ได้รับการบรรจุให้เข้ารับราชการประจำ กองตำรา กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการตรวจแบบเรียน ติดตามเสนาบดี

ไปตรวจราชการตามหัวเมืองต่างๆ งานพิเศษคือ เป็น อาจารย์สอนภาษาไทยให้แก่สวามีสัตยานัน ฑบุรี ชาวอินเดีย เมื่อครั้งเดินทางเข้ามาประเทศไทยเพื่อสอนภาษาสันสกฤตที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และในปลายปีนั้นท่านได้รับพระราชทานยศเป็น รองอำมาตย์เอก

2475 ย้ายไปเป็นอาจารย์ในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับมอบหมายให้สอนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ในคณะอักษรศาสตร์ สอนภาษาอังกฤษในคณะวิทยาศาสตร์กับทั้งสอนภาษาไทยในคณะรัฐศาสตร์ อีกด้วย

2477 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าแผนกฝึกหัดครูมัธยมในคณะอักษรศาสตร์ (ป.ม. จุฬาฯ) และดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมหอวังซึ่งตั้งขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2473 ตอนนั้นโรงเรียนมัธยมหอวังเป็นเสมือนโรงเรียนสาธิตของแผนกฝึกหัดครูมัธยม งานสำคัญคือ จัดให้มีการฝึกสอนและฝึกงานตามโรงเรียนต่างๆ ของนักเรียนฝึกหัดครูมัธยมตลอดหนึ่งภาคเรียน (ภาคกลาง) งานสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือริเริ่มให้มีการสอนวิชาหัตถกรรมขึ้นเป็นครั้งแรกโดยตั้ง โรงงานหัตถกรรมขึ้นในโรงเรียนมัธยมหอวัง

2480 ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการ จัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในงานนี้ท่านลงมือทำเองเกือบทุกอย่าง ตั้งแต่การออกแบบ การควบคุมการก่อสร้างอาคารเรียน และอื่นๆ และได้รับแต่งตั้งให้ เป็นผู้อำนวยการคนแรกของโรงเรียน ระหว่างนั้น ท่านยังได้รับมอบหมายให้วางโครงการเตรียมจัดตั้ง มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคด้วย แต่เกิดสงครามโลกครั้งที่สองขึ้นเสียก่อน โครงการนั้นจึงต้อง ระงับไป

2485 ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษาอีกตำแหน่งหนึ่ง ในระหว่างนี้ท่านได้ทำงานที่สำคัญ ได้แก่

1. ยกฐานะครู ทั้งครูประชาบาล และครูโรงเรียนรัฐบาลโดยปรับอัตราเงินเดือนใหม่ทั้งหมด แก่กฎหมายครูให้ครู ป.ป. เป็นชั้นตรีและให้ยกฐานะครูใหญ่ขึ้นเป็นชั้นเอกได้

2. เริ่มวิธีสนับสนุนโรงเรียนราษฎร์โดยการเพิ่มเงินอุดหนุนให้มากขึ้น

3. เริ่มปรับปรุงการสอนภาษาไทยในชั้นเตรียมประถม

4. เปิดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอบปลายชั้นครบทุกจังหวัด

5. เริ่มซื้อที่ดินที่ถนนประสานมิตร เพื่อจัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร

2487 พ้นจากตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา คงดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษาแต่เพียงตำแหน่งเดียว

2489 ได้รับแต่งตั้งเป็นปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ท่านดำรงตำแหน่งนี้เป็นเวลานานถึง 11 ปีเศษ งานสำคัญๆ ในระยะนี้ได้แก่

1. จัดตั้งแผนกฝึกหัดครูมัธยมขึ้นในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา เรียกว่า “ฝึกหัดครูเตรียมอุดมศึกษา” (พ.ศ. 2490) รับนักเรียนที่เรียนจบเตรียมอุดมศึกษาแล้ว เข้าเรียนต่ออีก 3 ปี ได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.)

2. จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูง ถนนประสานมิตร (พ.ศ. 2492) รับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมปีที่ 6 มาเข้าเรียนเป็นนักเรียนประจำหลักสูตร 3 ปี จบแล้วได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูประถม (ป.ป.) ถ้าเรียนต่ออีก 2 ปี ก็ได้รับประกาศนียบัตรประโยคครูมัธยม (ป.ม.)

3. ร่างแผนการศึกษา พ.ศ. 2494 ทั้งฉบับ

4. จัดตั้งกรมวิชาการ (พ.ศ. 2495) และรักษาการในตำแหน่งอธิบดีเป็นคนแรก

5. จัดตั้งโรงเรียนสาธิตปทุมวัน (พ.ศ. 2496)

6. จัดตั้งกรมการฝึกหัดครู (พ.ศ. 2497) และรักษาการในตำแหน่งอธิบดีเป็นคนแรก

7. จัดตั้งโรงเรียนประถมนสาธิต ประสานมิตร (พ.ศ. 2498)

8. จัดสัมมนาเรื่อง การศึกษาประชาบาล เป็นครั้งแรกในประเทศไทย (พ.ศ. 2498)

2500 โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (สมัยที่ 1) และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมในคณะรัฐบาลชุนดาพยงน์ สารสิน เป็นนายกรัฐมนตรี (จนถึงเดือนกันยายน 2501 กระทรวงวัฒนธรรมได้ยุบไปพร้อมกับกระทรวงศึกษาธิการ)

2501 โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (สมัยที่ 2) ในคณะรัฐบาลชุนพลโทถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี

2502 โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (สมัยที่ 3) ในคณะรัฐบาลชุนจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรี

2506 โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (สมัยที่ 4) ในคณะรัฐบาลชุนจอมพลถนอม กิตติขจรเป็นนายกรัฐมนตรี และเกษียณอายุราชการในปีเดียวกันนี้ (ดำรงตำแหน่งนี้มาจนถึง พ.ศ. 2512)

งานสำคัญๆ ของท่านในระหว่างนี้ ได้แก่

1. จัดวางโครงการพัฒนาการศึกษาส่วนภูมิภาค แบ่งภาคการศึกษาออกเป็น 12 ภาค
 2. ตั้งโรงเรียนมัธยมแบบประสม (Comprehensive School) แห่งแรกขึ้นที่โรงเรียนสุนารี จังหวัดนครราชสีมา
 3. เริ่มจัดตั้งมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- 2508 ได้รับแต่งตั้งให้เป็นอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้จัดตั้งวิทยาเขต พระราชวังสนามจันทร์ ของมหาวิทยาลัยศิลปากรขึ้นที่จังหวัดนครปฐม และเปิดสอนวิชาการสาขาอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่วิชาศิลปะเพื่อให้มหาวิทยาลัยแห่งนั้น

กลายเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ ท่านดำรงตำแหน่งนี้จนถึง พ.ศ. 2514

2510 ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการจัดงานฉลองวันพระบรมราชสมภพครบ 200 ปีของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

2512 โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นวุฒิสมาชิก

2515 โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หนึ่งในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ศาสตราจารย์ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ได้รับแต่งตั้งให้เป็นราชบัณฑิต ดำรงตำแหน่งประธานสำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน โดยเป็นราชบัณฑิตรุ่นแรกประเภท วรรณศิลป์สาขาวรรณคดี และภาษาศาสตร์

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ในการประชุมระหว่างชาติครั้งหนึ่ง

การประชุมนานาชาติเกี่ยวกับการศึกษา

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เป็นประธานกรรมการแห่งชาติว่าด้วย UNESCO เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทยไปประชุม UNESCO และประชุมระหว่างชาติว่าด้วยการศึกษาหลายครั้ง เช่น 2492 ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 4 ของ UNESCO ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในการประชุมครั้งนี้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจตราสาร และเมื่อไปสัมมนาเรื่อง Rural Adult Education ณ ประเทศอินเดีย ได้รับแต่งตั้งให้เป็นประธานในการสัมมนา

2495 ประชุมสมัยสามัญครั้งที่ 7 ของ UNESCO ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองประธานกรรมการโครงการ กรรมการบริหารและอนุกรรมการฝ่ายการเงิน

2497 เป็นรองประธานการประชุมการศึกษานานาชาติที่ประเทศสวีเดนและเป็นผู้แทนประเทศไทยไปประชุมใหญ่การศึกษานานาชาติที่ประเทศอูรุกวัย

2505 เป็นรองประธานการประชุมรัฐมนตรีศึกษาที่ประเทศญี่ปุ่น

2508 เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งองค์การรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO-Southeast Asian Ministers of Education Organization) ท่านเป็นผู้จัดให้สำนักงานขององค์การนี้ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ และให้เลขาธิการคนแรกเป็นคนไทย

ภารกิจที่ปฏิบัตินอกเหนือจากงานราชการ

ภารกิจต่อไปนี้ บางประการได้ปฏิบัติมาแล้วตั้งแต่ก่อนเกษียณอายุราชการเมื่อ พ.ศ. 2506 แต่หลายอย่างเริ่มปฏิบัติเมื่อเกษียณอายุราชการแล้วได้แก่ทำหน้าที่เป็น

1. รองประธานคณะกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์

2. รองประธานคณะกรรมการมูลนิธิพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในพระบรมราชูปถัมภ์

3. ที่ปรึกษาคณะกรรมการมูลนิธิภัตตาหารวัดบรมวงศ์อิศรวราราม

4. ประธานคณะกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

5. ประธานคณะกรรมการมูลนิธิวัดไกรฤกษ์

6. ประธานคณะกรรมการโครงการพิพิธภัณฑ์พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

7. ประธานคณะกรรมการหอวิชาฐานุสรณ์

8. ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพของกระทรวงศึกษาธิการ

9. ประธานคณะกรรมการมูลนิธิสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์

10. ประธานคณะกรรมการจัดงานฉลองพระชนมายุ 60 พรรษา ของสมเด็จพระเจ้าภคินีเธอเจ้าฟ้าเพชรรัตนราชสุดา สิริโสภาพัณณวดี

11. ประธานคณะกรรมการจัดงานฤดูกาล
การแสดงละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

12. ประธานคณะกรรมการจัดงานวัน
พระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศ-
หล้านภาลัย

13. ประธานคณะกรรมการจัดงานวันพระ-
บรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า-
เจ้าอยู่หัว

14. ประธานชมรมสโมสร 6 เหลี่ยม (ท่าน
เป็นผู้ริเริ่มจัดตั้งชมรมนี้ขึ้นเพื่อรวบรวมนักวิชาการ
ไว้รับช่วงงานเกี่ยวกับหอวิชาสุโขทัย งาน
มูลนิธิและงานที่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว)

15. ประธานคณะกรรมการทุนวิจัยพระ-
มหาธีรราชเจ้า

16. ประธานคณะกรรมการจัดสัมมนาทาง
วิชาการเกี่ยวกับพระราชประวัติพระบาทสมเด็จพระ
พระพุทธเลิศหล้านภาลัย

17. ประธานคณะกรรมการจัดสัมมนาทาง
วิชาการเกี่ยวกับพระราชประวัติพระมหาธีรราชเจ้า

18. ประธานคณะกรรมการจัดทำวารสาร-
“วชิราวุธานุสรณ์สาร”

19. ประธานคณะกรรมการจัดบริการโสต-
ทัศนูปกรณ์ (เสียงและภาพ) ของมูลนิธิพระบรม-
ราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่-
หัวในพระบรมราชูปถัมภ์

20. ประธานคณะกรรมการจัดทำสารา-
นุกรมนามสกุลพระราชทาน

21. ประธานคณะกรรมการราชินีมูลนิธิ

22. ที่ปรึกษาชมรมข้าราชการและครูอาวุโส
ของกระทรวงศึกษาธิการ

23. ที่ปรึกษาคณะกรรมการฉลองวัน
ประถมศึกษาแห่งชาติของกระทรวงศึกษาธิการ

24. ที่ปรึกษาคณะกรรมการพิจารณาคัด
เลือกครูดีเด่น

25. กรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระ-
เกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาส
มหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ

งานประพันธ์

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล เป็นนัก
ประพันธ์ท่านหนึ่ง มีผลงานด้านการประพันธ์
เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะผลงานการประพันธ์ที่
เกี่ยวกับการศึกษา สารคดีท่องเที่ยว บทละคร
และกวีนิพนธ์ ท่านเป็นศิษย์การประพันธ์ของ
พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์
ทรงสอนให้ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล แต่ง
โคลงสี่สุภาพในสมัยที่เคยเป็นมหาดเล็กรับใช้

ในงานประพันธ์ส่วนมากท่านใช้นามจริง
แต่ท่านก็มีนามแฝงที่พบมากที่สุดคือ ป.ม. ย่อ
มาจาก “ปิ่น มาลากุล” นั่นเอง นอกจากนั้นก็ม
นามแฝงที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวคือ ประติสมิต นายเข้ม
หมวกเจ้า และประเสริฐ

งานประพันธ์ที่เกี่ยวกับการศึกษา

1. หนังสือที่พิมพ์เป็นเล่ม เช่น

1) วิชาครูเล่มเล็ก

2) การศึกษาปริทรรศน์และโครงการ
พัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค

3) การศึกษาสมัยที่มหาอำนาจแยก
พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าธานีนิวัติทรงเป็น
เสนาบดีกระทรวงธรรมการ เป็นต้น

2. กวีนิพนธ์ที่แต่งเป็นกลอน เช่น

เพียงแต่สอนนั้นไซ้รำไม่ลำบาก
เป็นครูนี้ซียากเป็นนักหนา
จะต้องใช้ศิลปวิทยา
อีกทั้งความเมตตาอยู่ในใจ เป็นต้น

3. กวีนิพนธ์ที่แต่งเป็นโคลง เช่น
ถิ่นไทยในปากกว้าง	ห่างไกล
แสงวัฒนธรรมใด	ส่องบ้าง
เห็นเทียนอยู่รำไร	เล่มหนึ่ง
ครูนั่นแหละอาจสร้าง	เสกให้ชั่วเวลา
- และอีกบทหนึ่งที่ว่า
กล้วยไม้มีดอกช้า	ฉันทิด
การศึกษาเป็นไป	เช่นนั้น
แต่ดอกออกคราวไร	งามเด่น
งานสั่งสอนปลูกปั้น	เสร็จแล้วแสนงาม
	เป็นต้น

บทประพันธ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นจิต
วิญญาณทางการศึกษาและความเป็นครูของท่าน
ได้อย่างแจ่มชัด

นอกจากนั้นยังมีบทประพันธ์เกี่ยวกับ
สารคดีการท่องเที่ยว เช่น

1. เทียวอเมริกาได้ ปรอบโลก
2. เทียวอิตาลี และสเปน เป็นต้น

บทละคร เช่น

1. บทละครเรื่อง สามเกลอ ทวาทศาน
หงส์ทอง
2. บทละครพูดเรื่อง พวงมาลัย
3. หัวใจทอง การเมืองเรื่องรัก เป็นต้น

กวีนิพนธ์ เช่น

1. คำประพันธ์ร้อยเรื่อง
2. นิราศเปยจิง เป็นต้น

ปริญญาคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้รับ
ปริญญาคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัย
ต่าง ๆ ทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ ดังนี้

2505 อุตสาหกรรมคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์
จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2507 นิติศาสตรคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์
(L.L.D.) จากมหาวิทยาลัยอินเดียนา (Indiana
University) สหรัฐอเมริกา

2509 ศิลปศาสตรคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์
(โบราณคดี) จากมหาวิทยาลัยศิลปากร

2510 การศึกษาคณะคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์
จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2516 ศิลปศาสตรคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์
จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2517 ศึกษาศาสตรคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์
จากมหาวิทยาลัยศิลปากร

2527 ปรัชญาคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์
(ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

2530 อักษรศาสตรคุณวุฒิปรัชชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์
จากมหาวิทยาลัยศิลปากร

เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ได้รับ

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ได้รับ
พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และได้รับเหรียญ
ดังต่อไปนี้

ราชรุจิยาภรณ์	12 พฤศจิกายน 2458
รัตนภรณ์ ว.ป.ร. 5	5 พฤษภาคม 2460
ดดิยจุลจอมเกล้า (ตราสกุล)	20 กันยายน 2479
ตรีดาภรณ์มงกุฎไทย	20 กันยายน 2481
ตรีดาภรณ์ช้างเผือก	27 กันยายน 2483

ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย	18 กันยายน 2486
ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก	4 ตุลาคม 2491
ประดมาภรณ์มงกุฎไทย	4 ธันวาคม 2492
ประดมาภรณ์ช้างเผือก	5 ธันวาคม 2494
เหรียญจักรพรรดิมาลา	5 ธันวาคม 2495
ทุติยจุลจอมเกล้า	5 พฤษภาคม 2497
มหาวิชิรมงกุฎ	5 ธันวาคม 2497
รัตนภรณ์ ภ.ป.ร. 3	11 กันยายน 2499
มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก	5 ธันวาคม 2500
ทุติยจุลจอมเกล้าพิเศษ	5 พฤษภาคม 2503
เหรียญลูกเสือสดุดี	5 พฤศจิกายน 2504
เหรียญกาชาดสรรเสริญ	4 พฤษภาคม 2505
ปฐมจุลจอมเกล้า	5 พฤษภาคม 2510
เข็มครุอาวุโสของครูสภา	9 ตุลาคม 2516
เหรียญดุษฎีมาลา	
เข็มศิลปวิทยา	29 เมษายน 2526
รัตนภรณ์ ภ.ป.ร. 2	1 เมษายน 2528
เครื่องราชอิสริยาภรณ์	
อันเป็นสิริขิ่ง รามเกียรติ์	2532

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับจากต่างประเทศ

สายสะพายประเทศเยอรมนี	22 พฤศจิกายน 2505
สายสะพายประเทศเบลเยียม	1 กุมภาพันธ์ 2507
สายสะพายประเทศญี่ปุ่น	15 ธันวาคม 2507
สายสะพายประเทศเกาหลี	5 กันยายน 2510
สายสะพายประเทศจีนไต้หวัน	4 มกราคม 2511

ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 2538 มีอายุ 92 ปี นับเป็นการสูญเสียบุคลากรทางด้านการศึกษาที่สำคัญยิ่งอีกท่านหนึ่ง

วรวิทย์ วตินสรากร

บรรณานุกรม

- ชม ภูมิภาค. “หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล : ผู้ก่อกำเนิดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,” สี่ทศวรรษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : สมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2523.
- ปิ่น มาลากุล, ม.ล., คำประพันธ์ร้อยเรื่อง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505.
- ปิ่น มาลากุล, ม.ล., บทประพันธ์สรรมากกว่าพันบท เล่ม 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2535.
- อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ฯพล ฯ ศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล. ณ เมรุหน้าพลับพลาอิสริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส วันเสาร์ที่ 30 มีนาคม 2539. กรมศิลปากรจัดพิมพ์ปฏิบัติการคุณ.